

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3243>

EXAMINATION OF PROFESSIONAL PROFESSIONALITY PERCEPTIONS OF PRIMARY SCHOOL PRINCIPALS

İLKÖĞRETİM OKUL MÜDÜRLERİNİN MESLEKİ PROFESYONELLİK ALGILARININ İNCELENMESİ¹

Fezail KALAFAT²

Abstract

In this study, it was aimed to determine the professional professionalism perceptions of primary school principals. The research, which was carried out in the descriptive survey model of quantitative research, was carried out with the participation of 56 school principals who were selected according to the easily accessible sampling method, working in the official primary schools of Ordu province in the 2021-2022 academic year. The data collection tool consists of two parts. In the first part, there is the personal information form prepared by the researcher, and in the second part there is the "Vocational Professionalism of School Principals Scale (OMMPÖ)" developed by Yazıcı and Akyol (2021). The data obtained through the data collection form and the internet were analyzed with the statistical analysis program. It has been concluded that the professional professionalism level of the school principals is very high and the professional professionalism perceptions of the primary school principals do not cause any differentiation according to the gender, age and marital status variables of the principals. Another result of the research is that there is a significant difference between the principals with 0-5 years of seniority and the school principals with 16 years or more of managerial seniority, in favor of primary school principals with 16 years and more seniority. Based on the results of the study, suggestions for practitioners and researchers were presented.

Keywords: Primary education, school principal, professional professionalism

Özet

Bu araştırmada ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırmalardan betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılı Ordu ili resmi ilkokullarında görev yapan kolay ulaşılabilir örneklem yöntemine göre seçilen 56 okul müdürünün katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, ikinci bölümde ise Yazıcı ve Akyol (2021) tarafından

¹ Bu makale 2021-2022 akademik yılında Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans programı kapsamında hazırlanan bitirme projesi için toplanan verilerden üretilmiştir.

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, feza1973a@gmail.com, 0000-0002-8409-1127

geliştirilen “Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ)” yer almaktadır. Veri toplama formu ile internet aracılığıyla elde edilen veriler istatistik analiz programı ile analize tabi tutulmuştur. Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin çok yüksek düzeyde olduğu, ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının müdürlerin cinsiyet, yaş, medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmaya neden olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin müdürlük hizmet süresi değişkenine göre 0-5 yıl arası kıdeme sahip müdürler ile 16 yıl ve üzeri müdürlük kıdemine sahip okul müdürleri arasında, 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip ilköğretim okul müdürleri lehine anlamlı bir farklılaşma bulunduğu araştırmanın diğer bir sonucudur. Araştırmada sonuçlara dayanılarak uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, okul müdürü, mesleki profesyonellik

GİRİŞ

Meslekler insanın var oluşuyla ortaya çıkmış, yapılan işler zamanla uzmanlığı gerektirmiştir. Uzmanlaşma ise işin profesyonelce yerine getirilmesi gerekliliğini ortaya çıkararak, profesyonelliği bir statü olarak karşımıza çıkartmıştır (Altıok ve Üstün, 2014). Profesyonellikte; işin para kazanmak amacıyla en mükemmel şekliyle yapılmasına yönelik yeterlilik ve becerilerin tümüne sahip olmak bir gerekliliktir. Bir işin mükemmel düzeyde yerine getirilmesini sağlamak işin en küçük parçalarına kadar tüm detaylarının bilinmesini, mükemmel işçilik, işin icra edilmesinde etkin edim ve tutumlar, analitik bir düşünce yapısı gereklidir ve bütün bu unsurlar profesyonelliğe ulaşmayı sağlar (Altınkurt ve Yılmaz, 2014). Profesyonel meslek kavramsal olarak henüz üzerinde tanımsal uzlaşmaya varılamayan, ancak aynı değerleri barındırma, özerk kararları bilime dayalı olarak alabilme yeteneği olarak tarif edilebilen bir kavramdır (Karadaş, Kaynak, Duran ve Ergün, 2018). Profesyonelleşme ise mesleğin gerektirdiği özellikleri kazanma düzeyi, “meslekleşme” olarak açıklanabilir (Gökçora, 2006).

Profesyonelce yapılan iş, bireyi mesleki profesyonelliğe ulaştırır. Mesleki profesyonellik; bir işi en verimli şekilde yaparak en mükemmel olana ulaşmayı sağlarken, daima ilerlemeyi sağlayacak şekilde özgün işler ortaya koymayı gerektirir. Mesleki profesyonellik; mesleki gelişimi sağlamak amacıyla destek almayı, bağımsız hareket etmeyi, mesleki eğitimde detaylı ve etkili bir eğitim almayı ve tüm bu süreçlerin sonunda toplum için bir fayda sağlamayı zorunlu kılar (Adıgüzel, Tanrıverdi ve Özkan, 2011). Bir profesyonel; temel sosyal değerleri, sosyal ve etik ilişkileri temel alan bir yaklaşımla, ahlak çerçevesinde bağımsız karar alabilme yeteneğiyle topluma hizmet sunmalıdır. Profesyoneller, bu zorunlulukları yerine getirdiğinde kendisine toplumsal bir yer edinir (Gökçora, 2006). Kişinin özellikleri ve sahip olduğu yeterlilikler, mesleğin kurallarına uyum, yenilikçi ve değişime açık olmak, değerleri önemli görmek ve bireysellikten uzaklaşmak, bilimsel olarak güncel mesleki güncelliğini sağlamak mesleki profesyonellikte önemlidir. Örgütsel değişimler, örgütün yararını en üst düzeye çıkartmak amacıyla kişisel profesyonelliğin ötesine geçilmesini, kişisel profesyonelliğin yerini mesleki profesyonelliğe bırakmasını zorunlu kılmıştır (Adıgüzel, Tanrıverdi ve Özkan, 2011).

Bireyin içsel güdüsü profesyonellikte önem taşır. Görev bilinci, sorumluluğu üstlenme ve gönüllülük önemli etkenlerdir. Kişisel gelişim, örgüte katkı, mesleki olarak duyarlılık göstermek, duygusal emek mesleki profesyonelliğin alt boyutlarıdır. Amaçlara ulaşmak amacıyla birey duygu ve düşüncelerini işe yönlendirerek duygusal emeğini de işine yansıtmalıdır. Birey; kendini içsel olarak güdüler, kişisel gelişiminin motivasyonunu bu içselleştirilmiş güdü ile gerçekleştirir, çevresel iş birliği içinde bulunur, kuruma faydasını en üst düzeye yükseltmeye çalışır, öz farkındalığı yüksek olarak değişim ile yeniliklere daima açıktır (Altınkurt ve Yılmaz, 2014; Bozkurt, 2021).

1950’li yıllardan itibaren profesyonellik araştırmalara konu edinilmiş, statü ile güç kaynakları araştırmalarda odak konular haline gelmiştir. Bu yıllarda benimsenen özellikler yaklaşımına göre bireyler doğuştan getirdikleri özellikler ile liderlik vasfına

sahiptir. Bazı liderlik özelliklerinin geliştirilebilir olduğu düşüncesinin kabul edilmesiyle mesleki gelişim konusu gündeme gelmiştir. Profesyonelliğe etki eden unsurlar “alan bilgisi”, “özerklik”, “sorumluluk duygusu” ve “fedakârlıktır” (Bozkurt, 2021).

Nüfus artışı ve toplumsal beklentilerde yaşanan değişimler iş hayatında uzmanlaşmayı gerekli kılmıştır. Her geçen gün önemi artan bir konu haline gelen profesyonellik, yapılan işin ve görevin bir statüsü olarak değerlendirilmektedir. Mesleki profesyonellik, meslek için tam tanımlanamayan, algı ve yansımaları netleştirilemeyen bir unsur olarak literatürde araştırmalara ihtiyaç duyulan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Altıok ve Üstün, 2014). Kurumsal, ekonomik ve siyasal değişimlerin etkisiyle meslekler; özerklik ile hakimiyet kayıplarına uğramış, sosyolojik anlamda profesyonellik ve mesleki profesyonellik konularına yoğunlaşmıştır. Bu alanda yapılan profesyonelliğe yönelik algı farklılıkları, bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır (Herdman ve Öy, 2012).

Örgütsel karmaşık yapı işlerin amatörlükten ziyade profesyonellekle yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Hayatta kalma çabaları nedeniyle örgütlerin yaşamsal faaliyetlerinin etkili biçimde yerine getirilmesi önem kazanmakta ve bu nedenle çalışan profesyonelliği gün geçtikçe önemini arttıran bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Örgütün hayatta kalması ancak alt yapısal uzmanlığı tam, işine hâkim ve bilgi ile becerileri tam çalışanlar ile mümkündür. Her iş, en küçük birimine kadar anlamlandırılarak, işi pratik ve teoride tüm püf noktalarına kadar bilmekle, sektördeki tüm işlerden farklı, en üst seviyede profesyonelce yapılabilir (Altınkurt ve Yılmaz, 2014).

Eğitim kurumları toplumu ve bireyi şekillendirir. Çağın ihtiyaçlarına uygun bireyler yetiştirme temel amacına sahiptirler. Bu amaç toplumlarda sosyal değişimi sağlar. Var olanın korunması dışında toplumu yeniliğe ve düzenini yeniden oluşturmaya teşvik eder, toplumun yeniliklere açık hareketliğini hızlandırır (Şengönül, 2008). Eğitim kurumları, bir bireyin her yönüyle gelişimini sağlamayı, evrensel ve kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasını sağlamak amacını taşır. Bu yönleriyle tüm sistemlerden farklı ve ayrı öneme sahip kurumlardır. Okullar, bir toplumun geleceğini şekillendirme ve oluşturmada büyük role sahiptir. Bu nedenle eğitim öğretim faaliyetlerinde görev alan kişilerin uzmanlığı, daima gelişim göstermeleri kritik öneme sahiptir (Zor ve Birol, 2021). 1969 yılında Etzioni tarafından öğretmen profesyonelliğine yönelik bir model ortaya atılarak uzmanlığın ileri bir eğitimle sağlanabileceği, mesleki standartların olması gerekliliği, mesleki tutum ve davranışlar ile mesleki özerklik kavramlarının öğretmen profesyonelliğinde birer kriter olduğu fikri ortaya atılmıştır (Bozkurt, 2021).

Her örgüt gibi okullarda globalleşen dünyaya ve değişimlere ayak uydurmak durumundadır. Çağımıza uygun beceri ile bilgilere sahip bireylerin topluma kazandırılması ancak eğitim kurumlarında kalitenin artırılması ile mümkündür. Eğitim programlarının çağa uygun olması kalitenin yakalanmasına tek başına yeterli olmamakta, eğitim örgütlerinde öğretmen niteliğini arttırmayı zorunda kılmaktadır. Tüm bu etkenler ise en kritik öneme sahip okul müdürlerinin niteliğinin arttırılmadığında ise önemsiz birer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Şenol, 2020).

Örgütler yapısı gereği pek çok sorunla karşılaşır. Bir örgüt olan eğitim kurumlarında mesleki, kurumsal ve bireysel alanlarda yaşanabilecek sorunların çözüm kaynağı okul müdürleridir. Okullar çevrenin ihtiyaçlarını karşılamalı ve eğitim amaçlarına uygun olarak varlığını sürdürmelidir. Okulların bu yükümlülüklerini yerine getirmekte birincil sorumluluğa sahip çalışanları okul müdürleridir. Başta eğitim öğretiminin en verimli şekilde gerçekleştirilmesi, kurumun varlığını sürdürürken karşılaştığı sorunlar ile baş edebilmesi, tüm paydaşların amaçlara ulaşmak için desteklenmesi okul müdürlerinin bilimsel gelişimlerine, bilimsel teknikleri ve modelleri kullanmasına ve hayat boyu öğrenme sürecine dahil edilmesine bağlıdır (Konan, Bozanoğlu ve Çetin, 2017). Eğitim öğretim sürecinin baş aktörü olan okul müdürlerinin niteliği bu nedenlerle kritik bir öneme sahiptir. Profesyonel eğitim çalışanları güçlü bir mesleki yeterliliğe sahip olmalı ve öğrencilerine en üst düzeyde öğrenme fırsatları sunmalıdır. Eğitimin niteliği eğitimcilerin niteliğine bağlıdır ve eğitim çalışanları profesyonel olmalıdır. Mesleki profesyonellik, “mesleki gelişim”, “mesleki bilgi”, “mesleki etik”, “meslektaş iş birliği” ve “mesleki özerklik” kavramlarını barındıran ve çalışanların mesleki profesyonellik algılarının doğru geliştirilmesiyle mümkün kılınan bir olgudur. Algının doğru

geliştirilebilmesi ve tüm unsurları ile bütünlük oluşturabilmesi ancak işgücünün eğitilmesi ile mümkündür (Şenol, 2020).

Okullar bürokratik yapıya sahiptir. Bu yapı bir işin bireysel profesyonellikten ziyade örgütsel profesyonelliğe bırakması önünde bazı engellere neden olabilir. Her meslekte mesleğe özgü standartlar bulunması olağandır. Bu standartların uygulanması neticesinde beklentiler standartların çerçevesini etkiler, tesadüfi birey performansı söz konusu olamaz (Altinkurt ve Yılmaz, 2014). Mesleki profesyonellikte bireyin kontrol, denetim, işin sürecine yön verecek karar mekanizması ile değerlendirme süreçlerinde bireyin söz hakkı önem taşır. Bu yönleriyle okullarda karar mekanizmasında önemli bir gücü elinde bulunduran okul müdürlerinin mesleki profesyonellik yaklaşımları çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul müdürleri özerk davranış gücüne sahip olmaları nedeniyle bir nevi okullardaki mesleki profesyoneller olarak adlandırılabilir. “Mesleki özerklik, mesleki etik, kararlara katılım sağlama ve mesleki gelişim davranışları” okul müdürlerinin mesleki profesyonellik alt boyutları olarak kabul edilmektedir. “Akademik yükümlülük”; “kural otokontrolü”, “etkililik ve profesyonel topluluğa katkı”, “kişisel gelişim, kuruma katkı”, “mesleki doyum” ve “duygusal emek”, “mesleki yeterlilik”, “profesyonel yaklaşım” ve “etkililik” boyutlarının varlığı farklı yaklaşımlarda yer alan okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeyinde etki gösteren diğer alt boyutlar olarak sıralanabilir (Yazıcı & Akyol, 2021).

Dünyada eğitim çalışanlarının profesyonelliğine yönelik araştırmalar son 30 yılda yaygınlaşırken, Türkiye’de ise 2000’li yıllardan sonra yaygınlaşmıştır (Topçu, 2021; Zor ve Birol, 2021; Doğan, 2019; Yirci, 2017; Cansoy ve Parlar, 2017; İlhan, Aslanargün ve Shaukat, 2015; Koşar, 2015; Altinkurt ve Yılmaz, 2014; Bayhan, 2011; Ekiz, 2003). Okul yöneticilerinin seçimi (Aktepe, 2014), okul yöneticiliğinde mesleki kriterleri (Taşdan, Tösten, Bulut ve Karakaya, 2013); okul yöneticiliği mesleği (Akbaşlı ve Balıkcı, 2013) , yetiştirilmesi ve profili (Gezer, 2021; Aktepe, 2014) araştırmaları literatürde yer almaktadır. Türkiye’de eğitim alanında profesyonelliğe yönelik sınırlılıklar ile sürecin yönetimine ilişkin etkin adımların atılması gerekmektedir. Bütün bu sürecin etkili olarak planlanması için başlıca sorunlar tespit edilmeli, profesyonelliğin çeşitli değişkenlerle incelenmesi, eğitimcilerin profesyonelliğinin desteklenerek geliştirilmesi gerekmektedir. İlgili alan yazın eğitimde profesyonelliğe yönelik araştırmalara olan ihtiyacı işaret etmektedir (Şenol, 2020).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Birey ve toplumsal açıdan meslek kavramı yaşamı biçimlendirmesi yönüyle önemlidir. Toplumsal yapı ve işleyiş meslekler ile yapılandırılır. Toplumun işleyişinde bireyin rolü yaptığı meslekle ilişkilidir. Yapılan meslekler toplumu şekillendirir, örgütler ve iş bölümünü sağlar. Geleneksel anlayışla stabil bir yapıda olduğu düşünülen meslekler, günümüzde radikal dönüşüm sürecine girerek geleneksellikten uzaklaşmıştır (İlhan, 2008). Mesleklere verilen önem toplumun refahı için önemlidir. Mesleki uzmanlaşma, çağdaş toplumun merkezinde yer almaya başlamıştır. Uzmanlaşmanın gelişim süreci ve nasıl uygulandığı hem bireysel hem toplumsal açıdan modern dünyada önemli birer unsur olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır (Sullivan, 2000).

Çağdaş toplumlarda profesyonellik; tutum ile davranışlarda uzmanlaşmayı içermek zorunluluğu ve toplumun buna olan ihtiyacı nedeniyle önemli bir konudur. Bir meslek mensubu yaptığı mesleki çalışmalar ile ilgili deneyim ve bilgisini derinleştirdiğinde profesyonelleşmiş kabul edilir (Göriş, Kılıç, Ceyhan ve Şentürk, 2014). Standartlaşmış bir davranış biçiminin varlığı; bilimsel bilginin birikimi, teori ve uygulama eşgüdümü, sürekli eğitim, kurumun yaşamsal faaliyetlerine odak, profesyonellikte alt unsurlardandır (Zengin, Yayan, Yıldırım, Akın, Avşar ve Mamiş, 2018). Profesyonellikte bir sorunun üstesinden gelmek için yöneticinin sahip olması gereken birtakım beceriler söz konudur. Profesyonellik, karşılaşılan yeni problemlere ve durumlara farklı çözüm yolları getirmeyi gerektirir. Eğitimde yöneticilik, okul atmosferinde etki etmeli ve okullarda hangi yöneticilik yeteneklerine sahip olunması gerektiği bu açıdan önem arz etmektedir (Gezer, 2021).

Eğitimin sistemli olarak istenen amaçlarına ulaşmasını okullar sağlamaktadır. Okulun işleyiş yapısı, eğitim sisteminin başarısını beraberinde getirmekte ve girdi çıktı süreci yönüyle okullar tüm örgütlerden farklılaşmaktadır. Okullarda yönetimin en etkili rolünü okul müdürü üstlenmektedir ve okul müdürünün tecrübe ile bilgi beceri donanımı, vizyonu okulun etkinliğini belirlemektedir. Okulun geleceğinin, vizyonun, şekillendirilmesin, çalışanların yönlendirilmesinin, çevresel değişim ile gelişimine adaptasyonun en önemli aktörü okul müdürüdür (Demirtaş ve Özer, 2014).

Yapılan bu araştırma; eğitim yönetici yetiştirme programına, mesleki profesyonellik algısı verileri ile kaynaklık etmesi, okul yöneticilerinin mesleki profesyonelliğine dikkat çekmesi ve ilgili literatüre katkı sağlaması yönleriyle önemli görülmektedir. İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeylerinin belirlenmesi amacını taşıyan bu araştırmada; okul müdürlerinin cinsiyet, yaş, medeni durum, müdürlük hizmet süresi demografik değişkenlerinin okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeyleri üzerinde farklılaşma yaratıp yaratmadığını saptamak araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırmalardan betimsel desende tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modelli araştırmalar, araştırma değişkeninin miktarının ve türünün belirlenmesine yönelik yapılan araştırmalardır (Maden, 2012). Sonuçların belirli bir düzene göre taranması ile sonuçların genelleştirildiği araştırmalar betimsel tarama yönteminin kullanıldığı araştırmalardır (Avcı, Usluel, Kurtoglu ve Uslu, 2013).

Evren ve Örneklem

Araştırmada, 2021-2022 eğitim öğretim yılı Ordu ili resmi ilkokullarda görev yapan okul müdürleri evreni oluşturmaktadır. 2021-2022 eğitim öğretim yılı Ordu ili resmi ilkokullarda görev yapan kolay ulaşılabilir örneklem yöntemine göre seçilen 56 okul müdürü araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

Tablo 1

Okul Müdürlerinin Demografik Verilerine İlişkin Dağılım

Değişken	Kategori	f
Cinsiyet	Kadın	46
	Erkek	10
Yaş	30- 35 yaş arası	5
	36- 40 yaş arası	12
	41- 45 yaş arası	18
	46 yaş ve üstü	21
Medeni Durum	Evli	52
	Bekar	4
Müdürlük görevinde hizmet süresi	0-5 yıl arası	16
	6-10 yıl arası	21
	11-15 yıl arası	9
	16 yıl ve üzeri	10

Tablo 1 incelendiğinde katılımcılardan 46 katılımcının “kadın”, 10 katılımcının “erkek” cinsiyetine sahip olduğu; 5 katılımcının “30- 35 yaş arası”, 12 katılımcının “36- 40 yaş arası”, 18 katılımcının “36- 40 yaş arası”, 18 katılımcının “41- 45”, 21 katılımcının “46 yaş ve üstü” yaşa sahip olduğu; ayrıca 52 katılımcının “evli”, 4 katılımcının “bekar” olduğu; 16 katılımcının “0-5 yıl arası”;21 katılımcının “6-10 yıl arası”, 9 katılımcının “11-15 yıl arası”, 10 katılımcının “11-15 yıl arası” müdürlük hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada iki bölümden oluşan veri toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen okul müdürlerinin demografik verilerini toplamak amacıyla

kullanılan kişisel bilgi formu veri toplama aracının birinci bölümünü oluşturmaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde; Yazıcı ve Akyol (2021) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak geliştirilen, 5'li Likert tipinde "Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ)" yer almaktadır. "Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ)" Cronbach Alfa katsayısı (α) tüm ölçek için .79'dir. Ölçeğin toplam varyans oranı %56,58'dir. Ölçek 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri "Hiçbir zaman" 1, "nadiren" 2; "ara sıra" 3; "çoğu zaman" 4; "her zaman" 5 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte puanların artması müdürlerin mesleki profesyonellik düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçek "mesleki etik", "mesleki özerklik", "mesleki gelişim" ve "karara katılımı sağlama" olmak üzere 4 boyuttan oluşmaktadır ve ölçekte ters puanlamaya sahip madde bulunmamaktadır.

Tablo 2

Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ) Alt Boyutları ve Madde Dağılımına İlişkin Dağılımı

Boyut	Madde
Karara Katılımı Sağlama	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Mesleki Etik	8, 9, 10, 11, 12, 13
Mesleki Gelişim	14, 15, 16, 17
Mesleki Özerklik	18, 19, 20, 21, 22

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri internet formu aracılığıyla toplanmış, ölçek puanlamasına bağlı kalınarak sayısal veri haline dönüştürülerek istatistik paket programına aktararak analize tabi tutulmuştur. Veri gruplarına normallik testi uygulanmıştır. Yapılan testin sonucunda çarpıklık değeri -,906; basıklık değeri 1,579 olarak tespit edilmiştir. +1,0 ve -1,0 arasındaki değerlerde veri dağılımına ait basıklık değeri normal dağılımlarda, mükemmel kabul edilse de çoğunlukla +2 ile -2 arasında bulunan basıklık değeri veri setinin normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir (George ve Mallery, 2010). Buna göre verilerin, normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Veri setlerinin istatistiksel analizleri parametrik testler ile gerçekleştirilmiştir. T testi, Anova testi; frekans (f), ss, aritmetik ortalama, yüzde hesapları kullanılarak bulgulara ulaşılmıştır.

BULGULAR

"Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ)" ölçeği ile elde edilen ortalamalar Tablo 3'te yer alan düzey ve puan aralıkları kullanılarak değerlendirilmiştir.

* **Tablo 3** Düzeylere ilişkin puan aralıkları

Puan Aralığı	Düzy
1,00- 1,80	Çok düşük
1,81- 2,60	Düşük düzey
2,61- 3,40	Orta düzey
3,41- 4,20	Yüksek düzey
4,21- 5,00	Çok yüksek düzey

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeyine ilişkin bulgular

Katılımcıların "Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ)" ölçeği maddelerine verilen yanıtlara göre elde edilen ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeyine ilişkin bulgular Tablo 4 olarak sunulmuştur.

Tablo 4

İlköğretim Okul Müdürlerinin Alt Boyutlarıyla Mesleki Profesyonellik Algı Düzeyleri

Boyut	N	\bar{x}	SS
Mesleki Etik	56	4,35	,55
Mesleki Özerklik	56	4,55	,51
Mesleki Gelişim	56	3,71	,73
Karara Katılımı Sağlama	56	4,07	,60
Mesleki Profesyonellik Algı Düzeyi	56	4,23	,47

Tablo 4 incelendiğinde; okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeyinin 4,23; “mesleki etik” boyutunun 4,35, “mesleki özerklik” boyutunun 4,55, “mesleki gelişim” boyutunun 3,71 ve “karara katılımı sağlama” boyutunun 4,07 ortalamaya sahip olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeyinin “mesleki etik”, “mesleki özerklik” boyutlarında ve ölçek genel ortalamasında “çok yüksek” düzeyde olduğu; “mesleki gelişim ve “karara katılımı sağlama” boyutlarında ise “yüksek” düzeyde olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla parametrik testlerden t testi yapılmış ve bulgular Tablo 5 olarak sunulmuştur.

Tablo 5

İlköğretim Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonellik Algılarının Müdürlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Yaratıp Yaratmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	df	t	p
Erkek	46	4,26	,44			
Kadın	10	4,08	,56	54	1,12	,231
Toplam	56					

Tablo 5 incelendiğinde ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının okul müdürlerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin yaş değişkenine göre farklılaşma yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla parametrik testlerden Anova testi yapılmış ve bulgular Tablo 6 olarak sunulmuştur.

Tablo 6

İlköğretim Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonellik Algıları Müdürlerin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Yaratıp Yaratmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

f, \bar{x} ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
Yaş	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	df	KO	f	p
30- 35 yaş arası	5	4,18	,38	G. Arası	,28	3	,09		
36- 40 yaş arası	12	4,31	,36	G. İçi	11,63	52	,22		
41- 45 yaş arası	18	4,13	,56	Toplam	11,92	55		,42	,739
46 yaş ve üstü	21	4,27	,46						
Toplam	56	4,233	,47						

Tablo 6 incelendiğinde ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının okul müdürlerinin yaş değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin medeni durum değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin medeni durum değişkenine göre farklılaşma yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla parametrik testlerden t testi yapılmış ve bulgular Tablo 7 olarak sunulmuştur.

Tablo 7

İlköğretim Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonellik Algıları Müdürlerin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Yaratıp Yaratmadığını Belirlemek Üzere Yapılan t Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{x}	ss	df	t	p
Evli	52	4,22	,48			
Bekar	4	4,27	,24	54	-,208	,339
Toplam	56					

Tablo 7 incelendiğinde ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının okul müdürlerinin medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin müdürlük hizmet süresi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algıları müdürlerin müdürlük hizmet süresi değişkenine göre farklılaşmaya neden olup olmadığını belirlemek amacıyla parametrik testlerden Anova testi yapılmış ve bulgular Tablo 8 olarak sunulmuştur.

Tablo 8

İlköğretim Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonellik Algıları Müdürlerin Müdürlük Hizmet Süresi Değişkenine Göre Farklılaşma Yaratıp Yaratmadığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonuçları

f, \bar{x} ve SS değerleri					ANOVA Sonuçları				
Müdürlük Hizmet Süresi	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	df	KO	f	p
0-5 yıl arası	16	4,07	,47	G. Arası	1,70	3	,57		
6-10 yıl arası	21	4,13	,52	G. İçi	10,22	52	,20		
11-15 yıl arası	9	4,38	,39	Toplam	11,92	55		2,89	,044
16 yıl ve üzeri	10	4,53	,21						
Toplam	56	4,23	,47						

Tablo 8 incelendiğinde ilköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının okul müdürlerinin müdürlük hizmet süresi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmaya neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Farklılaşmanın hangi grupta olduğuna yönelik yapılan Tukey's Post Hoc analizinde 16 yıl ve üzerinde müdürlük kademine sahip okul müdürlerinin; müdürlük hizmet süresi 0- 5 yıl arasında olan okul müdürleri arasında 16 yıl ve üzeri müdürlük kademine sahip okul müdürleri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının belirlenmesine yönelik yapılan araştırmada okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin çok yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yazıcı (2020) tarafından yapılan araştırmada okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşan diğer araştırmalara da rastlanmaktadır (Yazıcı & Akyol, 2021; Çelik & Yılmaz, 2015; Cansoy & Parlar, 2017; Altınkurt & Yılmaz, 2014; Akman Y., 2019). Yapılan araştırmalar ile bu araştırmanın sonucu birbirini destekler niteliktedir.

Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin mesleki özerklik ve mesleki etik alt boyutlarında çok yüksek düzeyde olduğu; mesleki gelişim ve karara katılım boyutlarında ise okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının yüksek düzeyde olduğu araştırmanın diğer sonucudur. Yazıcı (2020) tarafından yapılan çalışmada okul müdürlerinin mesleki özerkliğinin çok yüksek düzeyde olmadığı, mesleki gelişim boyutunun ise orta düzeye yakın yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeyi mesleki gelişim ve mesleki özerklik boyutları dışında bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Mesleki gelişim ve mesleki özerklik boyutlarında karşılaşılan farklılığın son 2 yılda okul müdürlerinin daha çok inisiyatif alabildiği ve mesleki gelişimlerine daha çok önem verdiği şeklinde düşünülebilir.

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının okul müdürünün cinsiyet, yaş ve medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çelik ve Yılmaz (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin medeni durum değişkeninin mesleki profesyonellik düzeyleri üzerinde bir farklılaşmaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akyol (2020) tarafından yapılan çalışmada okul müdürlerinin cinsiyet, mesleki kıdem değişkenlerinin ölçek genel ortalamasında farklılaşma yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaların sonucu birbirini destekler niteliktedir.

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algı düzeylerinin; okul müdürlerinin, müdürlük hizmet süresi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşma yarattığı araştırmanın önemli bir sonucudur. 16 yıl ve üzerinde müdürlük kıdemine sahip olan okul müdürlerinin kıdem yılı 0-5 yıl arası olan okul müdürlerine göre anlamlı biçimde farklılaşma yarattığı; 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip okul müdürlerinin lehine istatistiksel olarak bir farklılaşmaya neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yazıcı (2020) tarafından yapılan çalışmada bu araştırmanın sonucundan farklı olarak okul müdürünün mesleki profesyonellik düzeyinin okul müdürünün kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

İlköğretim okul müdürlerinin mesleki profesyonellik algılarının belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre araştırmacı tarafından araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir. Bu öneriler;

Araştırmacılara yönelik öneriler;

- Okul müdürlerinin ve müdür yardımcılarının mesleki profesyonelliklerini etkileyecek engellere yönelik araştırmalar yapılabilir,
- Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerine yönelik farklı tür okullarda, okul müdürlerinin farklı demografik özelliklerinin mesleki profesyonelliği üzerinde etkisini ölçmeye yönelik araştırmalar yapılabilir,
- Okul yöneticilerinin mesleki profesyonellik düzeylerine yönelik farklı paydaşların bakış açısından araştırmalar yapılabilir,

Uygulayıcılara yönelik öneriler;

- Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerini arttırmaya yönelik teşvik politikaları ve mesleki profesyonelliğin önündeki engellere yönelik tedbir politikaları geliştirebilir,
- Okul yöneticilerinin mesleki profesyonelliklerinin ve farkındalıklarının artırılmasına yönelik kurs ve seminerler planlanıp uygulamaya koyulabilir.
- Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerini arttırmaya yönelik projeler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H. ve Özkan, D. S. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 235-260.
- Akbaşı, S. ve Balıkcı, A. (2013). Okul yöneticisi ve öğretmen görüşlerine göre okul yöneticiliğinin meslekleşmesinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 366-377.
- Akman, Y. (2019). Stratejik liderliğin mesleki profesyonellikte oynadığı rol. *SDÜ Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 114-127.
- Aktepe, V. (2014). Okul yöneticilerinin seçme ve yetiştirme uygulamalarına yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 89-105.
- Akyol, B. (2020). *Okul müdürlerinin mesleki profesyonellikleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri: bir karma yöntem çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Altınkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2014). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 4(2), 57-71.
- Altıok, H. Ö. ve Üstün, B. (2014). Profesyonellik: kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(2), 151-155.
- Avcı, Ü., Usluel, Y. K., Kurtoğlu, M. ve Uslu, N. (2013). Yeniliklerin benimsenmesi sürecinde rol oynayan değişkenlerin betimsel tarama yöntemiyle incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 53-71.
- Bayhan, G. (2011). *Öğretmenlerin profesyonelliğinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, D. Ü. (2021). *Yansıtıcı düşünme ile kişisel hesap verebilirliğin mesleki profesyonellik açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Cansoy, R. ve Parlar, H. (2017). Okul gelişiminin bir yordayıcısı olarak öğretmen profesyoneliğini. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(1), 269-289.
- Çelik, M. ve Yılmaz, K. (2015). Öğretmenlerin Mesleki Profesyonelliği ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*(30), 93-122.
- Demirtaş, H. ve Özer, N. (2014). Okul müdürlerinin bakış açısıyla okul müdürlüğü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), 1-24.
- Doğan, S. (2019). *Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği ve profesyonellik*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Ekiz, D. (2003). Teacher professionalism and curriculum change: primary school teachers' views of the new science curriculum. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 47-61.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update (10a ed.)*. Boston: Pearson.
- Gezer, Y. (2021). Okul müdürlerinin yöneticilikte profesyonelleşmeye ilişkin görüşleri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi (MREFD)*, 3(1), 60-73.
- Gökçora, İ. H. (2006). Türkiye'de bilimsel iletişim ve bilim yönetiminde profesyonellik. *ÜNAK*(6), 167-176.
- Göriş, S., Kılıç, Z., Ceyhan, Ö. ve Şentürk, A. (2014). Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 137-142.
- Herdman, E. A. ve Öy, K. (2012). Meslekler ve profesyonellik. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(2), 3-7.

- İlhan, A., Aslanargün, E. ve Shaukat, S. (2015). Developing teacher professionalism scale: validation and reliability study. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(4), 1454-1474.
- İlhan, S. (2008, Ağustos). Yeni kapitalizm ve meslek olgusunun değişen anlamları üzerine. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(21), 313-328.
- Karadaş, A., Kaynak, S., Duran, S. ve Ergün, S. (2018). Hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin değerlendirilmesi: Balıkesir örneği. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 74-80.
- Konan, N., Bozanoğlu, B. ve Çetin, R. B. (2017). Okul müdürü görevlendirmeye ilişkin müdür görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 8(3), 323-349.
- Koşar, S. (2015). Öğretmen profesyonelizminin yordayıcıları olarak okul müdürüne güven ve öz yeterlik. *Eğitim Ve Bilim*, 40(181), 255-270.
- Maden, S. (2012). Ekran okuma türleri ve Türkçe öğretmeni adaylarının ekran okumaya yönelik görüşleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(3), 1-16.
- Sullivan, W. M. (2000). Medicine under threat: professionalism and professional identity. *Canadian medical association journal(CMAJ)*, 162(5), 673-675.
- Şengönül, T. (2008). Toplumumuzda eğitimin dikey sosyal hareketliliğe etkisi (İzmir'de profesyonel meslek sahibi bireyler üzerine bir araştırma). *Sosyoloji Dergisi*(19), 171-208.
- Şenol, C. (2020). Öğretmenlerin mesleki profesyonellik algılarının mesleki statü, iş memnuniyeti ve öz yeterlik algıları üzerine etkisi. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Taşdan, M., Tösten, R., Bulut, K. ve Karakaya, V. (2013). Okul yöneticilerinin profili araştırması Kars ili örneği. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 41-64.
- Topçu, Ü. N. (2021). Öğretmen eğitiminde ön denetim ve profesyonellik ihtiyacı. *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 13(50), 429-436.
- Yazıcı, A. Ş. ve Akyol, B. (2021). Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 89-105.
- Yazıcı, A. Ş. (2020). Okul müdürlerinin mesleki profesyonellikleri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri: bir karma yöntem çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Yirci, R. (2017). Öğretmen profesyonelliğinin önündeki engeller ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi(KEFAD)*, 18(1), 503-522.
- Zengin, M., Yayan, E. H., Yıldırım, N., Akın, E., Avşar, Ö. ve Mamiş, E. (2018). Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(3), 316-323.
- Zor, E. A. ve Birol, Z. N. (2021). Sınıf öğretmenlerinin mesleki profesyonellik becerileri ile yüksek lisans eğitimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi(MAKÜ- EBED)*, 9(11), 1-27.